

Lesing 4

NOODHULP

1. SLANG- EN INSEKBYTE

A) BY-, PERDEBY-, MIER- EN INSEKBYTE

As 'n persoon deur 'n by gestee word moet die angel probeer verwyder word deur dit met skraping met 'n skerp mes te probeer verwyder.
Moet nie "Tweezers" gebruik nie aangesien meer gif daardeur in die persoon gespuit sal word.

SIMPTOME

- a) Skielike pyn
- b) Swelling
- c) Hitte
- d) Rooi uitslag op geaffekteerde gedeelte
- e) Witterige ferm uitbulting op vel
- f) Jeukerigheid

BEHANDELING

Daar bestaan eintlik geen behandeling vir inspekbyte nie, aangesien die meeste nie ernstige gevalle is nie. Die byte kan ernstig raak as 'n persoon allergies is vir die byt. Die onderwerp sal egter later in die lesing onder "Allergiese Reaksies (Anafalaksis)" behandel word.

B) SLANG- EN SKERPPIOENBYTE

Slangbyte is een van die gevaarlikste byte wat in die veld opgedoen kan word. Nie soseer omdat die slag giftig is nie, maar omdat die pasiënt so 'n lang tyd vat om by mediese hulp uit te kom. Serum is ook nie meer bekombaar aan privaat persone nie aangesien daar meer persone beswyk aan allergiese reaksies van die serum as van die slangbyt self.

As 'n persoon deur 'n slang gepik of 'n skerpioen gestee word MOET die slang of skerpioen positief geïdentifiseer of doodgemaak en saamgeneem word na die hospitaal of mediese sentrum. Daar bestaan drie groepe slange ingedeel volgens hulle "giftande" en "gif".

FRONT FANGS	BACK FANGS	ERECTILE FANGS
NEUROTOKSIES	HEAMOTOKSIES	NECROSIS
(ASEMHALING)	(BLOEDING)	(WEEFSELBESKADIGING)
SPESIE	SPESIE	SPESIE
Mamba	Boomslang	Alle adders
Kobra	Voëlslang	
Rinkhals	Vine Snake	

By skerpioene is die gevaarlikste spesies die met die groot angel en klein knypers. Die met die klein angel en groot knypers is GEWOONLIK nie baie giftig nie, maar sal nog steeds baie pyn veroorsaak.

SIMPTOME

- a) Pyn rondom die bytplek
- b) Swelling
- c) Bloeding vanuit die wond
- d) Bewussynsvlak begin daal
- e) Dyspnea (sukkel met asemhaling)
- f) Apnea (Asemhaling hou op)
- g) Verlamming
- h) Bloeding van die slymmembrane in die mond
- i) Stuiptrekkings
- j) Tomiket - onmiddellike swelling pyn (adders)

BEHANDELING

- a) Behandel simptome soos hulle voorkom
- b) Moenie dat pasiënt beweeg nie
- c) Sit restriksieverband aan
- d) Vervoer so vinnig moontlik na 'n mediese sentrum
- e)

2. **SKOK EN BEHANDELING**

Dis die versuim van die kardiovaskulêre sisteem om genoeg suurstofryke bloed na die weefsel te vervoer en sodoende 'n ineenstorting van liggaamfunksies veroorsaak.

SIMPTOME

- a. Verhoging in polsslag
- b. Angstig
- c. Gevoel van "Doom"
- d. Velkleur is bleek, koud en nat
- e. Persoon is kort van asem
- f. Afneem van persoon se bloeddruk

TIPES SKOK

- a) Hypovolaemic - nie genoeg bloed oor in sirkulasiesisteem
- b) Metabolic - verloor van te veel liggaamsvog bv landlopers
- c) Cardiogenic - enige hartprobleme
- d) Neurogenic - senuweestelselprobleem (bv rugbeserings en kopbeserings)
- e) Psychogenic - slegte nuus, persoon baie groot geskrik, emosionele probleme, ens.

- f) Respiratory - asemhalingsprobleme, asthma, ens.
- g) Septic - infeksies, brandwonde, ens
- h) Anafalaktiese skok - allergiese reaksies, giwwe en bysteke, ens.

BEHANDELING

- a) Lugweg oopmaak en onderhou
- b) Kunsmatige asemhaling as nodig
- c) Suurstof as beskikbaar
- d) Wat is die rede vir die skoktoestand om te bepaal watter soort skok dit is
- e) Semi-sittende posisie
- f) Voete op
- g) Vervoer so vinnig as moontlik na die hospitaal

3. DRUKPUNTE

Drukpunte word beskou as die beste manier om 'n slagaar bloeding te stop. Dit is baie belangrik om al die drukpunte te leer ken om sodoende bloeding te stop.

TIPES

- a) Temporaal - langs die gesig op die slape
- b) Facial - op die kinnebak
- c) Bragiaal - onder die arms tussen die armholtes en elmboog
- d) Femoral - in die lies.

4. VREEMDE VOORWERPE IN DIE OOG EN OOR

Vreemde voorwerpe wat in die oog vassit, soos byvoorbeeld 'n doring, stukkies metaal of enige ander voorwerp moet onder geen omstandighede probeer verwyder word nie. Enige ander voorwerp wat nie vassteek in die oog mag verwyder word deur die ooglid met 'n wattepluisie te lig en die voorwerp met 'n nat steriele wattepluisie of lappie uit te haal. Die oog kan ook met water uitgewas word.

'n Voorwerp wat in die oog uitsteek moet met 'n ringverband om die voorwerp vasgebind word. Die onderste verband op die oog moet nat wees sodat die oog nie uitdroog en groter skade sodoende veroorsaak word nie.

Vreemde voorwerpe in die oor is baie maklik om te behandel. As die voorwerp gesien kan word kan daar probeer word om die voorwerp uit te haal. As die pogings misluk vat die persoon hospitaal toe waar hulle die voorwerp met die nodige toerusting sal verwyder.

5. **VERSMORING**

Dit beteken dat 'n persoon deur een van legio redes om een of ander rede nie kan asem haal. Die persoon sal jou dadelik laat weet as hy nie kan asemhaal nie deur sy keel met sy hande vas te hou.

SIMPTOME

- a) Persoon sal sy keel vashou en wys dat iets skort
- b) Sal blou word in die gesig
- c) Sal nie kan praat nie
- d) Sal nie kan hoes nie
- e) Sal verbouereerd raak
- f) Die persoon sal sy bewussyn verloor

BEHANDELING

- a) Kyk of daar iets in die persoon se keel vassit
- b) As daar iets vassit probeer dit verwyder
- c) As jy dit nie kan verwyder nie en persoon is by sy bewussyn laat hom hoes en as dit nie werk nie probeer die Heimlich Maneuver
- d) As persoon bewusteloos is doen "Abdominal Thrusts" totdat die voorwerp uit is.
- e) Sodra die lugweg oop is kyk dat die persoon asemhaal, indien nie begin met kunsmatige asemhaling.
- f) As hy asemhaal draai hom op sy sy

6. **HITTE-UITPUTTING**

Is gewoonlik iemand wat nie aan ons klimaat gewoond is nie en baie vog en sout verloor deur sweet. Die persoon sal gewoonlik "collapse".

SIMPTOME

- a) Persoon sal aggressief wees
- b) Sal swak voel
- c) Sal uitermatig sweet
- d) Sal maklik weer bewussyn verloor

BEHANDELING

- a) Plaas persoon in 'n koel omgewing
- b) Gee water met 1 teelepel sout per glas
- c) Handhaaf sy normale liggaamstemperatuur

SONSTEEK

Sonsteek is hitte-uitputting wat nie behandel is nie.

SIMPTOME

- a. Persoon sal definitief bewusteloos wees
- b. Vel sal rooi, warm en droog wees

BEHANDELING

- a) Bring liggaamstemperatuur so gou as moontlik af
- b) Sit persoon in yskoue water
- c) Plaas yspakke onder armholtes
- d) Vat persoon so vinnig moontlik na 'n hospitaal

7. **BABALAAS**

Wanneer 'n persoon te veel alkohol te drinke gehad het.

SIMPTOME

- a) Een **GROOT HOOFPYN**
- b) Sensitiewe oë in sonlig
- c) Bloedbelope oë

BEHANDELING

- a) Drink taamlik baie water om dehidrasie te voorkom
- b) Slaap die babalaas af

8. **OOP WONDE EN SNYWONDE**

Wonde wat veroorsaak is deur skerp voorwerpe en wat gewoonlik dieper as die vel oppervlakte is.

SIMPTOME

- a) Bloeding uit die wond sal voorkom
- b) Pyn

BEHANDELING

- a) Kyk of daar enige voorwerpe nog vassit in wond
- b) Maak die wond skoon as daar vuiligheid in is
- c) Plaas direkte druk op die wond d.m.v. die hand of verbande
- d) Stabiliseer enige voorwerpe wat uit die wond steek, maar moet dit nie verwyder nie
- e) Gebruik 'n ringverband vir stabiliseringsdoeleindes
- f) As bloeding nie ophou nie gebruik "Drukpunte"

9. SONBRAND

Wanneer 'n persoon te lank in die son was en eerstegraadse brandwonde opgedoen het.

SIMPTOME

- a) Rooi vel
- b) Pyn

BEHANDELING

- a) Plaas koue water of ys op aangetasde dele
- b) **MOENIE** botter of salf aan dele smeer nie
- c) Verwyder persoon vir 'n dag of twee uit die son of dra klere wat die aangetasde dele beskerm

10. BRANDWONDE

Brandwonde word deur 3 faktore veroorsaak naamlik

- a) Hitte
 - b) Chemiese stowwe
 - c) Elektriese brande
- Brandwonde word ook in 3 afdelings geklassifiseer naamlik

- a) Superficial (sonbrand sonder blase)
- b) Partial Thickness (Sonbrand met blase)
- c) Full Thickness (Vel is weggebrand tot teen weefsel)

SIMPTOME (SUPERFICIAL EN PARTIAL THICKNESS)

- a) Rooi op aangetasde dele
- b) Pyn sal teenwoordig wees
- c) Swelling op aangetasde dele
- d) Skok (Metaboliese skok)

- e) By "Partial Thickness Burns" sal blase teenwoordig wees

BEHANDELING

- a) Koel af met water
- b) Sit nat steriele verband op aangetasde dele
- c) Verwyder Juweliersware, ens

SIMPTOME (FULL THICKNESS BURNS)

- a) Vel sal swart of grys wees
- b) Geen pyn sal ervaar word nie
- c) Vel sal hard voel
- d) Geen swelling
- e) Skok sal definitief teenwoordig wees.

BEHANDELING

- a) Moet nie afkoel nie (voorkom infeksie)
- b) Verbind met droë steriele verband
- c) Kry persoon so vinnig as moontlik by hospitaal
- d) Kyk na inasem brandwonde (grys om neus en mond)

11. **HARTAANVALLE**

Ons gaan nie al die verskillende hartsiektes behandel nie aangesien die lesing alleen dae in beslag kan neem. Ons gaan net kyk na K.P.R. en wanneer om daarmee te begin. Die aangehegde bladsy verduidelik die beginsels van K.P.R.

12. **BEENBREKE (FRAKTURE)**

'n Beenbreuk kan veroorsaak word deur direkte trauma, indirekte trauma, spiersametrekkings en osteoporoses.

SIMPTOME

- a) Pyn
- b) Kan nie ledemaat beweeg nie
- c) Swelling
- d) Ledemaat sal misvormd lyk
- e) Onegaligheid in beweging van die ledemaat
- f) Gevoelig wees naby breuk
- g) Creptis (skraapgeluid as ledemaat beweeg word)

BEHANDELING

- a) Met 'n oop fraktuur stop bloeding
- b) Verbind die breuk so gou as moontlik
- c) Hou persoon kalm
- d) Behandel persoon vir skok
- e) Kry persoon by 'n hospitaal

13. SKIETWONDE

Skietwonde kan ernstige inwendige beserings tot gevolg hê. Daar sal 'n wond wees waar die koël die liggaam binnegaan, en dikwels 'n baie groter uitgangswond.

Inwendige organe, weefsels en bloedvate kan deur die koël beskadig word. Benewens uitwendige bloeding, kan daar ook inwendige bloeding wees.

BEHANDELING

- a) Stop bloeding so vinnig as moontlik
- b) Stabiliseer enige frakture as daar is
- c) Hou wond skoon
- d) Behandel skok teenwoordig
- e) Vervoer so vinnig moontlik na 'n hospitaal

14. SUIKERSIEKTE (DIABETES)

Diabete het gewoonlik 'n te lae of te hoë vlak suiker in hulle bloed. Met 'n te lae bloedsuiker mag jy hulle suiker gee om te eet, as die persoon by sy positiewe is. By te hoë bloedsuiker moet die persoon insulien kry om die ekstra suiker te verwerk. Onhou om nie verkeerd te diagnoseer en 'n persoon wat insulien nodig het suiker gee nie, dit kan groot probleme veroorsaak.

ONTHOU

COLD AND WET - SUGAR I GET

HOT AND DRY - INSULIN I CRY

Volg net die rympie as jy na die persoon se vel kyk en jy sal nie verkeerd kan gaan nie.

15. EPILEPTIESE AANVALLE

Tydens 'n persoon se aanval is daar nie baie wat ons in die veld vir die persoon kan doen nie. As hy op medikasie is gee hom sy medikasie **na** die aanval. Tydens die aanval keer net dat persoon homself nie beseer nie, maar moet hom **nie teëhou of iets in die mond druk nie**.

16. K.P.R. (KUNSMATIGE ASEMHALING)

Sien aangehegde fotostate.

17. **ALLERGIESE REAKSIES (ANAFALAKTIESE SKOK)**

Is 'n massiewe allergiese reaksie wat kan ontwikkel binne 'n paar minute na 'n insekbyt of steek.

SIMPTOME

- a) Ongeval sal naar voel en vomeer
- b) Kla van benoudheid in die bors
- c) Kan moeilik asemhaal en na asem hyg en snak
- d) Sal swelling wees veral om die oë
- e) Pols sal vinnig wees
- f) Bewusteloosheid kan ontwikkel.

BEHANDELING

- a) Hou lugweg oop en in stand
- b) Indien asemhaling en hartklop ophou begin onmiddellik met resussitasie
- c) Verwyder onmiddellik na hospitaal.